

Leder – Geodata – før, nu og fremtiden

Henning Sten Hansen, Aalborg Universitet og Danmarks Miljøundersøgelser.

Det er ikke sjældent, at man hører udtryk som bladdød og krise for den skrevne presse. Internettet trænger sig på som en vigtig aktør i informationssamfundet. Der er derfor al mulig grund til at markere selv et mindre jubilæum for den skrevne presse, og på redaktionen vil vi derfor ikke undlade at gøre vores læsere opmærksomme på, at nærværende nummer af Perspektiv er det tiende i rækken! Det er vores klare opfattelse, at Perspektiv er blevet en etableret bestanddel af det danske mediebillede, når det gælder geografisk information og hermed relateret teknologi, men på trods heraf er det til tider hårdt arbejde at få et nyt nummer på gaden. Der er stor velvilje til at skrive i bladet, men vi må erkende, at alle har en travl hverdag – og den lovede artikel til Perspektiv har ikke altid første prioritet. Dette betyder ofte, at artiklerne bliver forsinkede fra forfatternes side, og den afsluttende proces kan derfor ofte blive lidt hektisk. Forfatterne har dog generel stor forståelse for redaktionens vilkår, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke alle forfattere til de første ti numre. Samtidig vil jeg rette en tak til Geoforums sekretariat for en stor indsats med opsætning af bladet, tilvejebringelse af annoncer etc.

Redaktionen er dog fuld af optimisme og går imod den generelle tendens til stadig

færre redaktionelle medarbejdere, idet vi har udvidet redaktionen med en repræsentant fra den kommunale verden. Det er vores håb, at dette kan bidrage til flere artikler fra denne sektor, der må forventes at få øget betydning for den samlede geodatasektor, når amternes nedlægges og de nye større kommuner for alvor starter op fra 1. januar 2007. Udover kommunalreformen og overgangen til digital forvaltning er der yderligere iværksat en række initiativer – såvel nationalt som internationalt – der vil få stor betydning for geodatasektoren i de kommende år. Vi har derfor valgt at markere jubilæet med en samling artikler, der adresserer fortiden, nutiden og den nære fremtid.

Perspektiv nummer 10 indledes med en engelsksproget artikel af Jack Dangermond, der som ejer af og direktør for ESRI er en af de mest betydningsfulde personligheder indenfor GIS-verdenen. Han giver sit bud på udviklingen i de kommende år. Derpå følger en artikel af professor emeritus Ole Jacobi, som igennem et langt liv med geografisk information, har fulgt udviklingen tæt. Han beskriver hvorledes det hele begyndte med simple computere, hvor brugen selv skulle programmere alt fra bunden. Det var måske spændende, men næppe effektivt. Den tidlige fase var præ-

get af entusiastiske personer, der arbejdede med information inden for deres eget snævre felt, uden nævneværdig kontakt med det omgivende samfund. Sådanne fortsatte udviklingen frem til omkring årtusindeskiftet, hvor geografisk information kom ud af isolationen, og med startskuddet til INSPIRE i 2001 kom geografisk information endog på den politiske dagsorden.

Internationalt var geografisk information dog kommet på den politiske dagsorden qua Verdenstopmødet i Rio de Janeiro i 1992, hvor man satte startskuddet til SDI – *Spatial Data Infrastructures*. Hanne Brande-Lavridsen og Bent Hulegaard Jensen sætter i deres artikel fokus på en dansk defineret infrastruktur for geografisk information, og konkluderer, at man ikke i Danmark har en officiel SDI. Forfatterne fremfører Norge som eksempel, hvor den norske rigsdag har vedtaget en norsk infrastruktur for geografisk information. Man skal imidlertid ikke overvurdere betydningen af en officielt besluttet GI-infrastruktur. Det vigtigste er, at komponenterne i en SDI er til stede, og i denne henseende er vi på ingen måde tilbagesående – snarere tværtimod.

Den forstærkede danske fokus på GI-infrastrukturer skyldes langt hen ad vejen, at INSPIRE-direktivet står foran sin endelige vedtagel-

se, og Jes Ryttersgaard, som er min kollega i EU INSPIRE-ekspertgruppen, beskriver den seneste udvikling i relation til INSPIRE – såvel nationalt som internationalt. Efteråret 2006 bliver knald eller fald for INSPIRE – enten bliver Direktivet vedtaget – eller også må man erkende, at det ikke var muligt at skabe enighed om en infrastruktur for geografisk information i Europa i denne omgang. Jeg er trods alt optimist, og ønsker det finske formandskab held og lykke med at få Direktivet vedtaget. Mange europæiske lande handler næsten som om INSPIRE-direktivet allerede var vedtaget og diskuterer basisdata, referencesystemer og geo-portaler. Mange lande – herunder Danmark – har således allerede indført ETRS-89 som officielt referencesystem.

Som nævnt indledningsvis befinder vi os netop nu i den afgørende fase af den igangværende kommunalreform, som rejser en række spørgsmål, der knytter sig til geografisk information. Hvordan sikres amternes data – primært indenfor plan- og miljøområdet, og hvorledes integreres data og systemer imellem kommuner, der skal sammenlægges fra 1. januar 2007. De nye og større kommuner får samtidig forøget opgaveporteføljen, der stiller krav til kommunerne på GI-området. Inge Flensted og

Per Boesen beskriver nogle af disse forhold i deres artikel og argumenterer for nødvendigheden af den geografiske dimension i den kommunale opgavevaretagelse ved indgangen til den nye kommunale virkelighed.

Basisdata er en vigtig komponent i ethvert SDI, og vel-etablerede referencedata er af fundamental betydning. Et kvadratnet – eller *grid* – er et glimrende eksempel på referencedata., og for få år siden besluttede en mindre gruppe med interesse og ekspertise indenfor området at definere at dansk kvadratnet. Det blev hurtigt en de facto standard og bidrag til en høj grad af interoperabilitet imellem forskellige brugere af kvadratnettet. Tidligere anvendte hver institution og firma sit eget selvdefinerede kvadratnet. Hans Ravnkær Larsen og Erik Sommer beskriver i deres artikel kvadratnetets udvikling og illustrerer brugen heraf med en række eksempler. Parallelt hermed er der i INSPIRE regi defineret et europæisk kvadratnet – EuroGrid – som minder om det danske kvadratnet, men de to net er ikke sammenfaldende. Jeg tror vi må vænne os til at arbejde med begge systemer afhængig af den aktuelle anvendelse.

De to sidste artikler handler om brugen af geografisk information til analyse og

modellering indenfor plan- og miljøområdet. Først fortæller Hans Skov-Petersen om et projekt, hvor han ved hjælp af avanceret netværksanalyse har beregnet gennemsnitlige transporttider forskellige steder i landet. Umiddelbart virker det måske lidt kunstigt at foretage beregninger af denne type, men ikke desto mindre, anvendes indikatorer af denne type til beregning af udligning imellem kommuner samt tilskud til kommuner.

Derpå beskriver Ole Hjorth Caspersen og Esbern Holmes om et projekt, hvor de sætter Storkøbenhavns grønne struktur – fingerplanen – i et internationalt perspektiv. København sammenlignes med en række andre storbyer i Europa ved hjælp af MOLAND-modellen.

Redaktionen håber, at indholdet af jubilæumsnummeret kan inspirere læserne og bidrage til at kvalificere debatten vedrørende GI blandt Geoforums medlemmer. Den nye styrkede redaktion ser frem til et fortsat hårdt men udfordrende arbejde med de næste 10 numre af Perspektiv. Vi vil afslutningsvis som altid opfordre læserne til at komme med forslag til temaer eller artikler. På redaktionen overvejer pt. Temanumre om miljø & sundhed samt standardisering.